

Seznamte se: Plavuňová mouka neboli výtrusy plavuně vidlačky

V naší přírodě je plavuň vidlačka státem chráněnou rostlinou, nachází se totiž na takzvaném Červeném seznamu ohrožených druhů. Svou pozornost poutá především výtrusy, ty obsahují celou řadu zajímavých látek, které stojí za pozornost.

Znáte přírodní „zasejpátko“?

Plavuň vidlačka (latinsky *Lycopodium clavatum*), která patří do čeledi plavuňovitých, je plazivá mechovitá rostlina. Má charakteristicky vidličnatě větvenou lodyhu, z níž hojně vyrůstají postranní vysoké výhony, které jsou vzpřímené a mohou být až 30 centimetrů vysoké. Samotné listy sytě zelené barvy jsou jehlicovité s pilovitými okraji a střídavě uspořádány. V období léta až začátku podzimu dozrávají na koncích výhonů výtrusnicové klasy. Ty jsou přisedlé a tvoří se v nich drobné výtrusy žluté barvy, které jsou posléze do okolí roznášeny větrem. Mimochodem, tyto výtrusy se pro svůj charakter lidově označují malebnými názvy, uvedme alespoň zasejpátko a žlutý pudr.

Nejvíce jí svědčí kyselé půdy

V našem prostředí je plavuň vidlačka rozšířena především v horských oblastech a pahorkatinách, v nízko položených územích se s ní lze setkat pouze zřídka. Nejvíce se jí daří v prosvětlených jehličnatých, případně také smíšených porostech, dále roste při okrajích lesů, na mýtinách, loukách, pastvinách a také na vřesovištích. Její výskyt je obecně spíše roztroušený, kdy nevytváří souvislé porosty.

V rámci Evropy je rozšířena takřka všude kromě nejteplejšího Středozeří a rovněž stepních oblastí. Roste především na severní polokouli – kromě evropského kontinentu se vyskytuje v Asii a Severní Americe, ale oblastně se s ní lze setkat také v jižních regionech Afriky a v Jižní Americe.

Čím jsou výtrusy plavuně vidlačky zajímavé?

Z farmaceutického hlediska poutají pozornost především výtrusy neboli spory plavuně vidlačky. Ty jsou velmi jemné, zbarveny do žlutavého odstínu a na první pohled mohou připomínat dětský pudr. Na dotek je však plavuňový prášek mastný, nevyznačuje se žádnou specifickou chutí ani zápachem či vůní. Výtrusy obsahují především oleje (uvádí se až z 50 %), pryskyřici, sporonin, polymerní terpen a ve stopovém množství také alkaloidy.

Plavuň vidlačka může přispět k udržení normální funkce močového měchýře a dolních močových cest, respektive celé močové soustavy. Vyzkoušet by ji mohly rovněž ženy, které trpí na premenstruační syndrom nebo horší průběh samotné menstruace. Uvádí se totiž, že rostlina má pozitivní vliv na udržení komfortu před a při menstruaci.

Další možnosti využití

Výtrusy rostliny se využívají i v mnoha jiných oblastech. Asi nejzajímavější je skutečnost, že právě plavuňový prášek si našel své místo v historii pyrotechniky. Lidé totiž zjistili, že při kontaktu s ohněm velmi rychle vzplane a tento jev je zároveň doprovázen prskáním. Proto jej lze použít při tvorbě různých ohnivých show nebo třeba divadelních efektů. Doposud je poměrně běžnou součástí ohňostrojí, jiskry zbarvuje do červených odstínů.

Plavuňové spory se používaly také ve slévárněství nebo ve farmacii k obalování pilulek. Dokonce se s nimi lze setkat v kriminalistice, kde jsou součástí speciálního prášku sloužícího k sejmutí otisků prstů. A v neposlední řadě nesmíme zapomenout, že rostlinu je možné využít pro barvení textilních látek, konkrétně do modrých nebo zelených odstínů. K barvení látek se plavuň používala především v severských zemích, kde je její výskyt nejhojnější.